

UCHWAŁA NR 839/XLIX/2022
RADY MIASTA RYBNIKA

z dnia 24 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022-2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 559 ze zm.) i art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U. 2022 poz. 447 ze zm.)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej,

Rada Miasta Rybnika
uchwala:

§ 1. Przyjąć Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022-2024, w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta

Wojciech Kiljańczyk

Program rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024

1.	Wstęp.	Str.	2
2.	Zadania systemu pieczy zastępczej w Mieście Rybniku.	Str.	3
3.	Analiza aktualnego stanu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	Str.	4
3.1	Rodzinna piecza zastępcza.	Str.	4
3.2	Instytucjonalna piecza zastępcza.	Str.	7
3.3	Pomoc osobom usamodzielnianym.	Str.	8
4.	Limit rodzin zastępczych	Str.	9
5.	Cele Programu rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024.	Str.	9
6.	Ewaluacja Programu.	Str.	13
7.	Podsumowanie.	Str.	13

Program rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024

1. Wstęp

Program rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024 opracowano na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z Art. 180 pkt 1 ustawy opracowanie i realizacja 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej należy do zadań własnych powiatu. Uchwałą Rady Miasta Rybnika nr 105/VI/2019 z dnia 21 marca 2019 roku przyjęto Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2019-2021, który realizowany był przez jednostki miejskie oraz organizacje pozarządowe, a którego okres obowiązywania upłynął z dniem 31.12.2021 r., wobec czego zachodzi konieczność przyjęcia nowego dokumentu na kolejny 3-letni okres programowania.

Program rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024 został opracowany w ramach współpracy pomiędzy jednostkami zajmującymi się organizacją, administrowaniem, obsługą oraz wykonywaniem bezpośredniej pieczy nad dziećmi i młodzieżą w formie instytucjonalnej oraz rodzinnej – Urząd Miasta Rybnika, Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku, Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Rybniku oraz Zespół Obsługi Placówek Opiekuńczo Wychowawczych w Rybniku.

Opracowany program jest zgodny z Polityką Społeczną Miasta Rybnika 2023+. Jest to strategia na rzecz rozwiązywania problemów społecznych i poprawy jakości życia mieszkańców. Zgodność tych programów daje możliwości pozyskania środków budżetowych w ramach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej konkursów ofert dotyczących realizacji rządowych programów w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, jak również do pozyskiwania środków finansowych z budżetu Unii Europejskiej.

Cele i zadania przedstawione w Programie opracowane zostały na podstawie analizy lokalnego systemu pieczy zastępczej, występujących potrzeb w zakresie zabezpieczenia dzieci poza środowiskiem rodzinnym, analizy zrealizowanych w poprzednich latach programów rozwoju pieczy zastępczej, analizy zagrożeń oraz ryzyka wystąpienia zagrożeń w środowisku rodziców biologicznych.

W Programie położono nacisk na kontynuację i dalszy rozwój podejmowanych działań dla dobra dzieci, ich środowiska rodzinnego oraz stworzenie warunków mających na celu uzyskanie przez usamodzielnianych wychowanków samodzielności życiowej, a tym samym funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej.

Przedstawiony Program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku.

Program rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Konwencję o Prawach Dziecka przyjętą przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r.;
2. ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym;

3. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
4. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
5. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy;
6. uchwałę nr 428/XXVII/2016 Rady Miasta Rybnika z dnia 17 listopada 2016 r. w sprawie przyjęcia Polityki Społecznej Miasta Rybnika 2023+.

2. Zadania systemu pieczy zastępczej w Mieście Rybniku

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań na rzecz wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Obowiązek organizacji pieczy zastępczej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego i jest zadaniem własnym powiatu. Piecza zastępcza ma przede wszystkim zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Piecza zastępcza powinna przyjmować charakter tymczasowy oraz obejmować szereg działań mających na celu podtrzymanie więzi emocjonalnej rodziców z dziećmi i organizacji spotkań pomiędzy wychowankami pieczy zastępczej, a ich rodzinami biologicznymi w celu odbudowania naturalnej odpowiedzialności rodziców za dziecko.

Celem pieczy zastępczej jest zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych, zapewnienie dziecku przygotowania do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzicom dziecka.

Jednostkami organizacyjnymi w obszarze pieczy zastępczej w Mieście Rybniku są:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku,
- Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Rybniku,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Mieszkanie nr 1,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Mieszkanie nr 2,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Mieszkanie nr 3,
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Mieszkanie nr 4,
- Placówka typu interwencyjnego „Przystań”,
- Dom Dziecka.

Kwestie prawne związane ze wspieraniem rodziny i systemem pieczy zastępczej reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa

ta określa m.in. zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej, zasady jej finansowania. Ustawę znowelizowano kilkakrotnie, ostatnia zmiana weszła w życie 1 stycznia 2022 roku.

3. Analiza aktualnego stanu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Mieście Rybniku.

Pieczą zastępczą nad dziećmi pozbawionymi właściwej opieki ze strony najbliższych stanowi trwały element polityki Miasta Rybnika, opartej na zasadach pomocniczości i stwarza warunki do udzielania pomocy i wsparcia na poziomie lokalnym z poszanowaniem podmiotowości rodzin. Udzielana w takiej formie pomoc rodzinie przeżywającej trudności ma na celu podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym i podejmowanie pracy z rodziną w różnorodnych formach środowiskowych, traktując w pierwszym etapie pieczę zastępczą jako formę wspierającą i interwencyjną.

3.1 Rodzinna pieczę zastępcza.

Rodzina zastępcza

Wyróżnia się trzy rodzaje rodzin zastępczych:

- **Rodzina zastępcza spokrewniona** – tworzona jest przez wstępnych lub rodzeństwo dziecka;
- **Rodzina zastępcza niezawodowa** – tworzona jest przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, które nie są wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, w rodzinie zastępczej niezawodowej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa);

- **Rodzina zastępcza zawodowa** – tworzona jest przez małżeństwo lub osoby niepozostające w związku małżeńskim, które nie są wstępny lub rodzeństwem dziecka, w rodzinie tej umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa).

Rodzina zastępcza zawodowa może funkcjonować jako:

Rodzina zastępcza zawodowa pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub innej osoby. W rodzinach zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego umieszczane są dzieci w sytuacjach nagłej konieczności zapewnienia im opieki np. w przypadku przemocy w rodzinie. W pogotowia rodzinnych umieszcza się głównie dzieci do 10 roku życia, w tym noworodki i niemowlęta.

Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej dzieci o specjalnych potrzebach wynikających z niepełnosprawności, dzieci wykazujące przejawy demoralizacji lub małeletnie matki z dziećmi.

Rodzinny dom dziecka.

Tworzą go małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim i wychowywane przez nich dzieci. W rodzinnym domu dziecka może być umieszczonych maksymalnie ośmioro dzieci. Rodzinny dom dziecka zapewnia dziecku całkowicie lub częściowo pozbawionemu opieki rodzicielskiej całodobową opiekę i wychowanie oraz stabilne środowisko wychowawcze.

Rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka mogą być wspierane przez rodziny pomocowe. Rodzina pomocowa przechodzi takie samo szkolenie jak rodzina zastępcza i wymagania w stosunku do niej są identyczne. Powstaje ona na skutek zawarcia umowy cywilnoprawnej o pełnienie funkcji rodziny pomocowej. Jej zadaniem jest objęcie opieki nad dziećmi, gdy rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka korzysta z przerwy w sprawowaniu opieki lub gdy sprawowanie przez nich osobistej opieki nie jest możliwe /np. pobyt w szpitalu, choroba/.

W Mieście Rybniku występują wyżej wymienione rodzaje pieczy rodzinnej. Miasto Rybnik jako powiat, który ma w zakresie swoich obowiązków realizację zadania pieczy zastępczej, dba o to, aby dla każdego dziecka była zagwarantowana odpowiednia forma pomocy. W przypadkach interwencji w rodzinie dziecka i w razie umieszczenia dziecka poza rodziną własną, podstawowym miejscem zabezpieczenia dziecka powinni być krewni dziecka – jeżeli dają gwarancję prawidłowej opieki nad dzieckiem – lub w razie braku takiej możliwości, powinna to być zawodowa rodzina zastępcza pełniąc funkcję pogotowia rodzinnego, lub w przypadku dzieci starszych placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego. Pobyt dziecka w pogotowiu rodzinnym lub placówce interwencyjnej jest ściśle określony w przepisach i zakłada różne warianty zakończenia tego pobytu. Podstawowym celem jest działanie na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej, w razie braku takiej możliwości powinno nastąpić przysposobienie dziecka, a kiedy i taka forma opieki nie może być zapewniona, dziecko powinno trafić do pozostałych form pieczy zastępczej. Umieszczenie

dziecka w innej formie pieczy niż pogotowie rodzinne lub placówka interwencyjna nie zamyka dalszych działań mających na celu całkowite ustabilizowanie sytuacji dziecka.

W Mieście Rybniku liczba rodzin i przebywających w nich dzieci kształtowała się w latach 2018 – 2021 roku zgodnie z poniższymi danymi.

Liczba rodzin zastępczych funkcjonujących w przeciągu roku w Rybniku w latach 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rodziny zastępcze spokrewnione	116	111	109	115
Rodziny zastępcze niezawodowe	48	40	41	44
Rodziny zastępcze zawodowe	7	6	5	5
Pogotowia rodzinne	6	6	5	5
Rodzinne domy dziecka	8	9	10	11
Rodzinna piecza ogółem	185	172	170	180

Dane z OPS Rybnik

Liczba dzieci przebywających w przeciągu roku w rodzinnej pieczy zastępczej w Rybniku w latach 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
W rodzinach zastępczych spokrewnionych	145	148	144	150
W rodzinach zastępczych niezawodowych	73	73	67	60
W rodzinach zastępczych zawodowych	28	37	30	26
W pogotowiach rodzinnych	36	40	28	37
W rodzinnych domach dziecka	59	75	83	76
W rodzinnej pieczy ogółem	341	373	352	349

Dane z OPS Rybnik

Liczba rybnickich dzieci przebywających w przeciągu roku w rodzinnej pieczy zastępczej poza Rybnikiem w latach 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Rybnickie dzieci przebywające poza Rybnikiem	47	46	39	46

Dane z OPS Rybnik

Wymienione powyżej rodzinne formy pieczy zastępczej występujące w Rybniku od kilku lat pozostają na podobnym poziomie i nadal jednym z działań musi być inicjatywa mająca na celu pozyskanie nowych kandydatów do pełnienia różnych form rodzinnej pieczy zastępczej.

3.2 Instytucjonalna piecza zastępcza.

Miasto Rybnik w ramach instytucjonalnej pieczy zastępczej prowadzi dwa typy placówek opiekuńczo-wychowawczych. Ze względu na specyfikę, wyróżnia się następujące typy placówek:

- typu socjalizacyjnego;
- typu interwencyjnego.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby bytowe, zdrowotne, emocjonalne, rozwojowe, społeczne i religijne, w tym zapewnia dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości. Pracownicy placówki umożliwiają także kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi oraz podejmują działania w celu powrotu dziecka do rodziny.

Placówka typu interwencyjnego w szczególności przyjmuje dzieci w sytuacjach wymagających natychmiastowego zapewnienia im opieki. Pobyt dziecka w placówce interwencyjnej nie może trwać dłużej niż 3 miesiące (w sytuacjach, gdy postępowanie sądowe w sprawie uregulowania sytuacji prawnej dziecka jest w toku, pobyt w placówce interwencyjnej może być przedłużony do czasu zakończenia trwającego postępowania sądowego).

Obecnie w Rybniku w ramach pieczy instytucjonalnej funkcjonuje 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych: placówka typu interwencyjnego „Przystań” dla 14 wychowanków oraz placówki typu socjalizacyjnego – Mieszkanie Nr 1 dla 12 wychowanków, Mieszkanie Nr 2 dla 10 wychowanków, Mieszkanie Nr 3 dla 11 wychowanków, Mieszkanie Nr 4 dla 14 wychowanków, Dom Dziecka dla 11 wychowanków. Dom Dziecka zapewnia opiekę dla małoletnich matek z dziećmi dla potrzeb miasta, a w miarę możliwości dla małoletnich matek z innych powiatów, z którymi Miasto zawarło porozumienie. Od 1 stycznia 2021 r. w Domu Dziecka zmniejszono liczbę miejsc do 11 oraz utworzono placówkę opiekuńczo-wychowawczą Mieszkanie nr 4 z 14 miejscami.

Obsługę administracyjną, finansową oraz organizacyjną dla wyżej wymienionych placówek prowadzi Zespół Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Rybniku.

Zakładane w Programie rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2019-2021 utworzenie placówki specjalistyczno-terapeutycznej nie zostało zrealizowane ze względu na konieczność dokończenia procesu standaryzacji istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz wysokie koszty utrzymania.

W celu kontynuowania procesu deinstytucjonalizacji przeniesiono Mieszkania Nr 4 mieszczące się w budynku Domu Dziecka do samodzielnego lokalu. W byłym budynku Domu Dziecka pozostała placówka o nazwie Dom Dziecka aby zachować 100 letnią tradycję budynku. W budynku tym mieści się również siedziba Zespołu Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych. Pozostałe pomieszczenia budynku zostaną przeznaczone do realizacji innych funkcji.

W Mieście Rybniku liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej pochodzących z Rybnika kształtowała się w latach 2018 – 2021 zgodnie z poniższymi danymi.

Liczba rybnickich dzieci przebywających w przeciągu roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2018 - 2021								
	2018		2019		2020		2021	
	ogółem	Stan na dzień 31.12.2018	ogółem	Stan na dzień 31.12.2019	ogółem	Stan na dzień 31.12.2020	ogółem	Stan na dzień 31.12.2021
POW Przystań	38	11	38	16	39	13	35	9
POW Mieszkanie nr 1	13	11	14	12	19	12	13	12
POW Mieszkanie nr 2	14	9	15	10	14	10	11	6
POW Mieszkanie nr 3	14	12	15	11	14	10	14	10
POW Mieszkanie nr 4	-	-	-	-	-	-	18	14
Dom Dziecka	34	18	26	20	23	23	24	9
Razem:	113	61	108	69	109	68	115	60

Dane z OPS Rybnik, ZOPOW Rybnik W nawiasie podano stan dzieci w dniu 31 grudnia danego roku

Liczba rybnickich dzieci przebywających w przeciągu roku w instytucjonalnej pieczy zastępczej poza Rybnikiem w latach 2018 - 2021				
	2018	2019	2020	2021
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	27	28	27	28

Dane z OPS Rybnik

3.3 Pomoc osobom usamodzielnianym

Usamodzielnienie wychowanków pieczy zastępczej – zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej – to proces przebiegający według indywidualnego programu usamodzielnienia, a jego przebieg jest monitorowany przez opiekuna usamodzielniania. Dla wychowanka pieczy zastępczej rozpoczyna się on w wieku 17 lat. Wychowanek pieczy zastępczej jest wówczas zobowiązany do wyboru osoby, która będzie pełnić dla niego funkcję opiekuna usamodzielniania. Pomoc osobie usamodzielnianej przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 roku życia. Zakończeniem procesu usamodzielniania jest całkowite przejście pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej do samodzielnego życia. Pełnoletni wychowankowie do czasu podjęcia samodzielnego życia, to jest na czas nauki, mogą zamieszkiwać z rodzinami zastępczymi, w rodzinnych domach dziecka i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w których uzyskali pełnoletniość.

Osoby usamodzielniane, które opuściły pieczę zastępczą uzyskują wsparcie ze strony opiekuna usamodzielnienia oraz Działu Pieczy Zastępczej Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku, z pomocą których realizują Indywidualny Program Usamodzielnienia. W ramach pomocy osoby usamodzielniane uzyskują wsparcie finansowe na kontynuowanie nauki, pomoc finansową na usamodzielnienie i zagospodarowanie. Ponadto udzielana jest pomoc w uzyskaniu zatrudnienia oraz osoby te otrzymują możliwość zamieszkania w mieszkaniu chronionym do czasu uzyskania własnego lub mieszkania z zasobów mieszkaniowych miasta Rybnika. Na rzecz osób usamodzielnianych Ośrodek Pomocy Społecznej prowadzi dwa mieszkania chronione z 4 miejscami dla kobiet i 3 miejscami dla mężczyzn. Przy przyznawaniu mieszkań z zasobów miasta pobyt w pieczy jest dodatkowo punktowany, co daje realne szanse na uzyskania własnego mieszkania.

Pełnoletni wychowankowie pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia			
2018	2019	2020	2021
112	104	88	86

4. Limit rodzin zastępczych

Umowa z rodzinami zastępczymi niezawodowymi na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej wymaga przede wszystkim spełniania warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadania pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letniego doświadczenia jako rodzina zastępcza. Podpisanie tej umowy realizowane jest w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy.

Limit rodzin zastępczych zawodowych określa liczbę rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy i ustalony został na podstawie analizy dotychczasowych potrzeb w zakresie liczby dzieci wymagających zabezpieczenia w pieczy zastępczej i przedstawia się następująco:

Limit zawodowych rodzin zastępczych w latach 2022 - 2024			
Liczba rodzin zastępczych	2022	2023	2024
	13	15	17

5. Cele Programu rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024

Cel główny: Rozwój systemu pieczy zastępczej na terenie Miasta Rybnika			
Cele szczegółowe		Zadania	Formy realizacji
1.	Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe i rodzinne domy dziecka	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie akcji informacyjnej w lokalnych mediach, środkach transportu; - opracowanie ulotek oraz bilbordów promujących pieczę zastępczą; - akcje informacyjne w szkołach, kościołach, związkach wyznaniowych; - informacje za pośrednictwem stron www, portali społecznościowych; - opracowanie spotu promującego.

		Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny pomocowej oraz wolontariuszy	<ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie akcji informacyjnej w lokalnych mediach, środkach transportu; - opracowanie ulotek oraz billboardów promujących pieczę zastępczą; - akcje informacyjne w szkołach, bibliotekach, kościołach, związkach wyznaniowych; - informacje przekazywane za pośrednictwem stron www, portali społecznościowych; - opracowanie spotu promującego.
		Prowadzenie procedury kwalifikacyjnej dla kandydatów do pełnienia różnych form pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - Dokonywanie diagnozy kandydatów; - kwalifikacja kandydatów do szkolenia; - prowadzenie szkoleń wstępnych i uzupełniających; - wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych po spełnieniu wymagań ustawowych.
		Profesjonalizacja systemu rodzinnej pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka; - zawieranie umów o pełnienie funkcji rodziny zawodowej z rodzinami niezawodowymi; - rozbudowanie sieci pogotowi rodzinnych.
		Kontynuacja pracy Zespołu ds. promocji i budowania pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - Opracowanie rocznego planu realizacji zadań wynikających z Programu rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku; - ustalenie i realizacja harmonogramu spotkań; - opracowywanie i wdrażanie zadań promujących rodzinną pieczę zastępczą; - inicjowanie i realizowanie działań i zadań umożliwiających pozyskanie kandydatów do pełnienia różnych form pieczy zastępczej.
2.	Wspieranie osób sprawujących różne formy pieczy zastępczej oraz pracowników systemu pieczy zastępczej	Podnoszenie kompetencji i umiejętności wychowawczych oraz zapobieganie wypaleniu zawodowemu	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja szkoleń; - organizacja superwizji; - udział w spotkaniach grupy wsparcia; - prowadzenie mentoringu; - poszerzanie oferty wsparcia za pośrednictwem wolontariuszy oraz

			<p>rodzin pomocowych – nabór oraz organizacja szkoleń;</p> <ul style="list-style-type: none"> - udostępnienie pomieszczeń dla działalności organizacji pozarządowych zajmujących się pieczą zastępczą; - nawiązanie współpracy i zaangażowanie Rybnickiej Rady Seniorów, klubów seniora.
		Zapewnienie pomocy specjalistycznej	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie pomocy terapeutycznej; - udzielanie wsparcia przez psychologów oraz pedagogów; - udzielanie oraz organizacja pomocy prawnej; - umożliwienie łatwiejszego dostępu do instytucji edukacyjnych PPP, przedszkola, itp.; - tworzenie warunków wspierających udzielanie pomocy psychiatrycznej wychowankom systemu pieczy.
		Integracja środowisk zajmujących się pieczą zastępczą	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja imprez i spotkań integrujących środowisko rodzin zastępczych; - organizacja spotkań i warsztatów dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
3.	Transformacja instytucjonalnej pieczy zastępczej	Deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie małych placówek w oddzielnych lokalizacjach.
		Zapewnienie pomocy specjalistycznej	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie pomocy terapeutycznej; - udzielanie wsparcia przez psychologów oraz pedagogów; - udzielanie oraz organizacja pomocy prawnej; - umożliwienie łatwiejszego dostępu do instytucji edukacyjnych PPP, przedszkola, itp. - organizowanie wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla wychowanków poza placówką; - tworzenie warunków wspierających udzielanie pomocy psychiatrycznej wychowankom systemu pieczy.
4.	Praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej	Odbudowa naturalnej odpowiedzialności rodziców z dziećmi oraz kształtowanie	Współpraca koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub przedstawiciela placówki opiekuńczo-wychowawczej z

		poprawnych relacji	asystentem rodziny i pracownikiem socjalnym.
			Organizowanie spotkań dzieci przebywających w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi.
			Prowadzenie szkoleń, warsztatów i programów <i>korekcyjno-edukacyjnych</i> dla rodziców biologicznych (np. „Szkoła dla rodziców i wychowawców”).
		Współdziałanie instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i ich rodzinami w ramach kompleksowych działań umożliwiających powrót dziecka pod opiekę rodziców.	Integracja środowiska udzielającego pomocy i wsparcia rodzinie biologicznej (np. wspólne konferencje, szkolenia).
		Działania administracyjne i prawne w celu stabilizowania sytuacji życiowej dziecka	Przeprowadzanie oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.
			Wnioskowanie do Sądu o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka.
			Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do Ośrodka Adopcyjnego.
5.	Wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej	Przygotowanie małoletnich wychowanków pieczy zastępczej do procesu usamodzielnienia	Opracowanie we współpracy instytucji systemu pieczy zastępczej oraz organizacji pozarządowych programu wprowadzającego wychowanków pieczy zastępczej w usamodzielnienie.
			Realizacja programu wprowadzającego wychowanków pieczy zastępczej w usamodzielnienie.
		Wspieranie pełnoletnich osób opuszczających pieczę zastępczą.	Udzielanie specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, zawodowego, celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu.
			Udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego usamodzielnianym wychowankom.
			Realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia dla

			wychowanków. Pomoc w uzyskaniu przez wychowanków mieszkań z zasobów Miasta Rybnika.
		Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków	Integracja środowiska udzielającego pomocy i wsparcia usamodzielnianym wychowankom (np. wspólne konferencje, szkolenia).
6.	Tworzenie warunków finansowych do rozwoju i transformacji systemu pieczy zastępczej	Podnoszenie prestiżu oraz rangi wykonywanej pracy	Wzrost wynagrodzeń zawodowych rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, osób do pomocy oraz pracowników systemu pieczy zastępczej.
		Pozyskiwanie środków na wsparcie realizowanych działań	Udział w projektach i konkursach grantowych UE, MRiPS i innych.
		Zabezpieczanie środków budżetu Miasta na realizację stworzenia w mieście szerszej oferty wsparcia psychologicznego, terapeutycznego	Ogłaszanie konkursów na udzielanie wsparcia terapeutycznego i psychologicznego.

6. Ewaluacja Programu

Koordynatorem Programu rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 - 2024 jest Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Rybniku.

Analiza realizacji zadań wynikających z Programu będzie odbywała się na podstawie sporządzonej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji w zakresie kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Miasta Rybnika oraz Prezydentowi Miasta Rybnika w corocznym sprawozdaniu z działalności Ośrodka Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz w sprawozdaniu przedkładanym wspólnie przez wszystkich realizatorów do raportu o stanie Miasta.

7. Podsumowanie

Cele postawione realizatorom w Programie rozwoju pieczy zastępczej w Mieście Rybniku na lata 2022 – 2024 są kompleksowymi, ponadresortowymi przedsięwzięciami, skoncentrowanymi na pomocy rodzinie i dziecku w sytuacjach kryzysowych wskazując kierunki zmian prowadzonych działań, rozszerzając ofertę oraz wprowadzając modyfikację w celu podniesienia ich efektywności.

Obecny system pieczy rodzinnej funkcjonujący w Rybniku nie jest w stanie zapewnić opieki dla wszystkich dzieci, zarówno ze względu na brak odpowiedniej liczby osób pełniących pieczę zastępczą jak i specyficzne potrzeby dzieci, stąd też między innymi konieczność zapewnienia opieki i wychowania w pieczy instytucjonalnej. Praca z dziećmi

i młodzieżą, które zostały pozbawione opieki rodzicielskiej stanowi szczególne wyzwanie zarówno dla osób odpowiedzialnych za organizację systemu pieczy zastępczej, jak i dla osób sprawujących bezpośrednio pieczę bieżącą nad dzieckiem zarówno w formie rodzinnej jak i instytucjonalnej.

Dobłą praktyką podejmowanych działań jest pozyskanie środków z EFS – Rybnicka Akademia Rodziny oraz Rybnicka Akademia Rodziny II realizowanych w sposób ciągły od 1 września 2019 r. W ramach tych działań zrealizowano szkolenia podnoszące kompetencje i umiejętności wychowawcze funkcjonujących rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka, mentoring, grupy wsparcia, superwizje, szkolenia dla pracowników systemu pieczy zastępczej. Ponadto realizowano warsztaty i zajęcia dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Jednym z podstawowych elementów realizowanych projektów jest finansowanie etatów pedagoga oraz psychologa w ORPZ, psychologów oraz terapeutów z instytucji zewnętrznych, którzy udzielają pomocy terapeutycznej i prawnika, który udziela pomocy formalno-prawnej zarówno rodzinom zastępczym jak i biologicznym.

W Programie zakłada się również wzmocnienie obszarów pracy z rodziną biologiczną dzieci przebywających w systemie pieczy zastępczej. Obecnie część działań realizowana jest w ramach projektu Rybnicka Akademia Rodziny II, współfinansowanego ze środków UE. Obecna perspektywa finansowa na kolejne lata nie została jeszcze opracowana i konieczne jest zabezpieczenie działań terapeutycznych oraz wsparcia ze środków własnych Miasta Rybnika.

Ważnym elementem wpływającym pośrednio na rozwój systemu pieczy zastępczej jest kontynuacja działań realizowanych na terenie Miasta Rybnika przez Śląski Ośrodek Adopcyjny w Katowicach oddział ds. adopcji i wspierania rodziny w Rybniku. Funkcjonowanie ŚOA na terenie Rybnika daje możliwość sprawniejszego podejmowania działań w pełni regulującego sytuację życiową dziecka, jak i ułatwia rodzinom zastępczym korzystanie z usług ośrodka, ponieważ inne placówki zajmujące się kwalifikacją dziecka do przysposobienia oraz kandydatów do przysposobienia dziecka funkcjonują na terenie Katowic, Częstochowy, Bielska-Białej i Bytomia.

Istotnym działaniem w tym obszarze jest również działanie sądów, które niejednokrotnie postępowania wobec dzieci prowadzą w sposób długoterminowy. Niezbędnym elementem w tym obszarze będzie usprawnienie komunikacji pomiędzy instytucjami pomocowymi i szybsze regulowanie sytuacji prawnej dzieci przebywających w różnych formach pieczy zastępczej.

Założeniem Programu jest wypracowanie efektywnego i wysoce optymalnego lokalnego systemu opieki nad dzieckiem, tworzonego w ramach współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami świadczącymi pomoc rodzinie i dziecku na terenie Miasta Rybnika.